

Lainsäädäntö, johon ohje perustuu:
Raideliikennelaki (1302/2018), 133 §

Säätelyelimen asettamat määräajat palvelupyyntöön vastaamiselle

Ohjeessa käytettävät määritelmät	1
1. Määräajan asettamisen perusteet ja ohjeen soveltamisala	2
2. Määräajat palvelupyyntöhakemuksiin vastaamiselle.....	3
2.1 Palvelupyyntöhakemuksiin vastaaminen	3
2.2 Myöhästyneisiin palvelupyyntöhakemuksiin vastaaminen	4
2.3 Ad hoc -hakemuksiin vastaaminen	4
3. Palvelupyyntöhakemuksen kuittaaminen ja puuttuvien tietojen toimittaminen	5
4. Säätelyelimen asettaman 30 päivän määräajan sisältämät vaiheet	5
4.1 Ristiriitaiset hakemukset ja koordinoitimenettely	5
4.2 Toteuttamiskelpoiset vaihtoehdot	5
4.3 Käyttöoikeuden epääminen	6
5. Asiaan liittyviä säädöksiä.....	6

Ohjeessa käytettävät määritelmät

- a) **Palvelupaikan ylläpitäjällä** tarkoitetaan julkista tai yksityistä yhteisöä, joka vastaa yhden tai useamman palvelupaikan hallinnoinnista tai tarjoaa palvelujen hakijalle rautatieliikenteen tuki- ja huoltopalveluja.
- b) **Palvelujen hakijalla** tarkoitetaan julkista tai yksityistä yhteisöä tai toiminnanharjoittajaa, kuten ratakapasiteetin hakijaa, rautatieliikenteen harjoittajaa, liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) IV osan 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettua toimivaltaista viranomasta, koulutuspalveluita tarjoavaa oppilaitosta, toista palvelupaikan ylläpitäjää tai muuta palvelua tarvitsevaa tahoa, joka hakee palvelupaikan ylläpitäjältä sen tarjoamia rautatieliikenteen tuki- ja huoltopalveluja omaan käyttöönsä tai toisen rautatieliikenteen harjoittajan taikka oppilaitoksen käyttöön ja joihin sovelletaan palvelupaikkojen ja

rautatieliikenteeseen liittyvien palvelujen käyttöoikeudesta annettua komission täytäntöönpanoasetusta (EU) 2017/2177.

- c) **Palvelupyyntöhakemuksella** tarkoitetaan palvelun hakijan hakemusta rautatieliikenteeseen liittyvän palvelupaikan käyttöoikeuden saamiseksi ja/tai palvelun saamiseksi.
- d) **Palvelupaikalla** tarkoitetaan rakennelmaa, mukaan lukien maa-alueet, rakennukset ja laitteet, joka on kokonaan tai osittain järjestetty rautatieliikenteen harjoittajille yhtenäisestä eurooppalaisesta rautatiealueesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2012/34/EU liitteen II 2-4 kohdassa tarkoitetun palvelun tarjoamiseen.
- e) **Palvelupaikan kuvauksella** tarkoitetaan asiakirjaa, jossa esitetään tarvittavat yksityiskohtaiset tiedot palvelupaikkojen ja rautatieliikenteeseen liittyvien palvelujen käyttöoikeuden saamiseksi.
- f) **Myöhästyneellä hakemuksella** tarkoitetaan palvelupaikan tai rautatieliikenteeseen liittyvän palvelun käyttöoikeutta koskevaa hakemusta, joka on jätetty kyseisen palvelupaikan ylläpitäjän hakemusten jättämiselle määrittelemän määräajan päättymisen jälkeen.
- g) **Ad-hoc -hakemuksella** tarkoitetaan sellaisen palvelupaikan tai rautatieliikenteeseen liittyvän palvelun käyttöoikeutta koskevaa hakemusta, joka liittyy yhtenäisestä eurooppalaisesta rautatiealueesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2012/34/EU 48 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun yksittäistä rautatiereittiä koskevaan kiireelliseen reittihakemukseen.

1. Määräajan asettamisen perusteet ja ohjeen soveltamisala

Raideliikennelain (1302/2018) 133 §:n mukaan rautatiealan sääntelyelimen¹ on asetettava määräaika, jonka kuluessa palvelupaikan ylläpitäjän on annettava palvelun hakijan esittämään pyyntöön vastauksensa. Riippumatta asetetusta määräajasta palvelupaikan ylläpitäjän on vastattava palvelupyyntöön mahdollisimman pian.

Lisäksi asiasta säädetään palvelupaikkojen ja rautatieliikenteeseen liittyvien palvelujen käyttöoikeudesta annetussa komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2017/2177, jäljempänä palvelupaikka-asetus. Palvelupaikka-asetus on kaikilta osiltaan velvoittava ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa 1.6.2019 alkaen, lukuun ottamatta sen 2 artiklaa, jonka soveltaminen alkoi 1.1.2019.

Tällä ohjeella sääntelyelin asettaa eri tilanteissa sovellettavat palvelupyyntöhakemuksiin vastaamisen maksimiaikoja tarkoittavat määräajat. Määräaika tarkoittaa aikaa, jonka sisällä vastaus palvelupyyntöhakemukseen on annettava. Se ei tarkoita, että haettu palvelu tulee olla suoritettuna asetetun määräajan sisällä. Sääntelyelin tulkitsee määräajan ylityksiä siten, että palvelupyyntöihin ei ole tällöin vastattu lain edellyttämällä tavalla mahdollisimman pian.

Sääntelyelimen asettamat määräajat koskevat palvelupaikka-asetuksen 9 artiklan 1 kohdan mukaisesti yhtenäisestä eurooppalaisesta rautatiealueesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2012/34/EU, jäljempänä

¹ Jäljempänä sääntelyelin

rautatiemarkkinadirektiivi, liitteen II 2 kohdassa lueteltuja rautatieliikenteeseen liittyviä palvelupaikkoja ja niissä tarjottavia palveluja²:

- a) matkustaja-asetat ja niihin kuuluvat rakennukset ja muut tilat, mukaan lukien matkatietopalvelut ja soveltuvat tilat lipunmyyntipalveluille
- b) tavaraliikenneterminaalit,
- c) järjestelyratapihat ja junanmuodostuslaitteet ml. vaihtotyölaitteet,
- d) varikkosivuraiteet (seisontaraiteet),
- e) huoltotilat, lukuun ottamatta perusteellisen huoltopalvelun tiloja, jotka on tarkoitettu suurnopeusjunien tai muun tyyppisen erityisiä tiloja edellyttävän liikkuvan kaluston huoltoon,
- f) muut tekniset laitteet, ml. puhdistus- ja pesulaitteet,
- g) rautatietoimintaan liittyvät meri- ja sisävesisatamien varusteet,
- h) pelastus- ja avustustoiminnot ja niiden edellyttämät varusteet³, ja
- i) tankkauspalvelut ja polttoaineen toimittaminen näihin palveluihin, josta perittävät maksut on erotettava laskuissa polttoaineen tankkauksesta perittävistä maksuista.

Tämä ohje koskee rautatiemarkkinadirektiivin liitteen II 3 ja 4 kohdan palveluita (lisä- ja oheispalvelut) ainoastaan siten, että niiden osalta tulee huomioida ohjeen kohdassa 2.3 kuvatut ad hoc -hakemuksiin liittyvät tilanteet, joissa myös lisä- ja oheispalveluihin kohdistuu määräaikaivelvoitteita.

2. Määräajat palvelupyntöhakemuksiin vastaamiselle

Palvelujen hakijat tarvitsevat kokonaisvaltaisen kuljetuspalvelunsa hoitamiseksi pääsyn erilaisiin rautatieliikenteen palvelupaikkoihin ja siellä tarjottaviin palveluihin. Palvelupyntöön reagointi kohtuullisen ajan kuluessa palvelupaikan kapasiteetin saamisen turvaamiseksi on edellytyksenä sille, että rautatiemarkkinoiden toiminta sujuu kitkatta ja kaikkien osapuolten kannalta tehokkaasti.

Palvelupaikka-asetuksen 7 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan palvelupaikan ylläpitäjien ja rataverkon haltijoiden on tehtävä yhteistyötä sen varmistamiseksi, että infrastruktuurikapasiteetin ja palvelupaikkojen kapasiteetin käyttöoikeuksia myönnetään tarvittaessa johdonmukaisesti. Palvelupaikan ylläpitäjien ja rataverkon haltijoiden on siten otettava huomioon mm. kapasiteettitarpeiden samanaikaisuus. Palvelupaikka-asetuksen 7 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan mukaan niin kauan kuin rataverkon haltijan aikataulusuunnittelu on kesken, palvelupaikkojen ja palvelujen käyttöoikeushakemuksia ei saa evätä sillä perusteella, että pyydettyä reitin käyttöoikeutta ei ole vielä myönnetty.

Kaikkia ohjeessa mainittuja määräaikoja voidaan jatkaa hakijan suostumuksella (palvelupaikka-asetus 9 artikla 6 kohta).

2.1 Palvelupyntöhakemuksiin vastaaminen

Palvelupaikan ylläpitäjän on vastattava hakemukseen mahdollisimman pian, mutta viimeistään sääntelyelimen tällä ohjeella asettamassa määräajassa. Määräaika alkaa kulua, kun palvelupaikan ylläpitäjä on saanut kaikki tarvittavat tiedot palvelupaikan käyttöoikeus- tai palvelupyntöä koskien.

² Lista vastaa rautatieliikenteen harjoittajille tarjottavista palveluista annetun valtioneuvoston asetuksen (1489/2015) 2 §:ssä esitettyä luetteloa.

³ Käännös rautatiemarkkinadirektiivin suomenkielisen liitteen II 2 kohdan h alakohdassa on väärin. Tässä on huomioitu rautatieliikenteen harjoittajille tarjottavista palveluista annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n 1 momentin 8 kohtaan tehty käännöskorjaus.

Sääntelyelin asettaa tällä ohjeella 14 päivän määräajan, jonka kuluessa palvelupaikan ylläpitäjän on viimeistään annettava palvelun hakijan esittämään pyyntöön vastauksensa, kun kyseessä on palvelupyynnönhakemus, johon palvelupaikan ylläpitäjältä löytyy tarpeita vastaava kapasiteetti ilman koordinoitua muiden palvelujen hakijoiden kanssa tai ilman muita erityisjärjestelyjä.

Sääntelyelin asettaa tällä ohjeella 30 päivän määräajan, jonka kuluessa palvelupaikan ylläpitäjän on viimeistään annettava palvelun hakijan esittämään pyyntöön vastauksensa, kun kyseessä on luonteeltaan edellistä monimutkaisempi palvelupyynnönhakemus, joka on ristiriidassa toisen palvelupyynnönhakemuksen kanssa tai koskee jo myönnettyä palvelupaikan ja/tai palvelun kapasiteetin käyttöoikeutta ja johon palvelupaikan ylläpitäjä joutuu koordinoimalla eri osapuolien kanssa löytämään parhaan mahdollisen vastineen tai kartoittamaan muuta toteuttamiskelpoista vaihtoehtoa, taikka tekemään palvelupaikalla muita erityisjärjestelyjä. Vastauksen lopputuloksena voi olla hakijan tarpeisiin vastaaminen tai palvelupaikan/palvelun käyttöoikeuden epääminen.

Rautatiemarkkinadirektiivin liitteen II 2 kohdan e alakohdan mukaisia huoltotiloja koskeviin palvelupaikka- tai palvelupyntöihin vastaamisen määräaika alkaa siitä, kun liikkuvan kaluston tekninen yhteensopivuus kyseisten tilojen ja varusteiden kanssa on arvioitu ja asiasta on ilmoitettu hakijalle. Määräajan kulumisen alkamista edeltävän vaiheen kestoa koskevat yleiset palvelupaikan ylläpitäjien velvoitteet, joiden mukaisesti palvelupaikan ylläpitäjän tulee tarjota syrjimätön käyttöoikeus palvelupaikkoihin ja niissä tarjottaviin palveluihin.

2.2 Myöhästyneisiin palvelupyntöihin vastaaminen

Palvelupaikan ylläpitäjän on vastattava hakemukseen mahdollisimman pian, mutta viimeistään sääntelyelimen tällä ohjeella asettamassa määräajassa. Määräaika alkaa kulua, kun palvelupaikan ylläpitäjä on saanut kaikki tarvittavat tiedot palvelupaikan käyttöoikeus- tai palvelupyntöä koskien.

Sääntelyelin asettaa tällä ohjeella 30 päivän määräajan, jonka kuluessa palvelupaikan ylläpitäjän on annettava palvelun hakijan esittämään pyyntöön vastauksensa, kun on kyseessä myöhästynyt palvelupyntöihakemus silloin, kun palvelupaikan ylläpitäjä on määritellyt vuotuisen määräajan rautatiemarkkinadirektiivin liitteen II 2 kohdan a–d ja f–i alakohdassa lueteltujen palvelupaikkojen ja siellä tarjottavien palvelujen kapasiteetin hakemiselle.

Mikäli edellä mainittuja rautatieliikenteen palveluja koskeva myöhästynyt hakemus liittyy ratakapasiteettia koskevaan myöhästyneeseen kapasiteettihakemukseen, on palvelupaikan ylläpitäjän otettava edellä asetetun määräajan lisäksi huomioon siihen vastaamisessaan määräajat, joita rataverkon haltijat soveltavat tällaisten hakemusten käsittelyssä, ja käytettävä näistä lyhyempää määräaika.

2.3 Ad hoc -hakemuksiin vastaaminen

Sääntelyelin ei aseta tällä ohjeella erillistä määräaika ad hoc -hakemukseen vastaamiselle. Palvelupaikka-asetuksen 9 artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan, jos sääntelyelin ei ole asettanut rautatiemarkkinadirektiivin liitteen II 2 kohdan a–d ja f–i alakohdassa lueteltujen palvelupaikkojen ja palvelujen käyttöoikeutta koskevien ad hoc -hakemusten osalta määräaika, palvelupaikan ylläpitäjän on vastattava hakemukseen rautatiemarkkinadirektiivin 48 artiklan 1 kohdassa säädetyssä ajassa. Rautatiemarkkinadirektiivin 48 artiklan 1 kohdan mukaan rataverkon haltijan on vastattava yksittäisiä reittejä koskeviin ad hoc -hakemuksiin mahdollisimman pian, kuitenkin viiden työpäivän kuluessa.

Samoin, palvelupaikka-asetuksen 9 artiklan 5 kohdan mukaan, jos hakija tekee ad hoc -hakemuksen useista rautatieliikenteeseen liittyvistä palveluista, joita tarjotaan yhdessä palvelupaikassa, sekä ilmoittaa, että ainoastaan niiden samanaikainen käyttöoikeuden myöntäminen on tarkoituksenmukaista, kaikkien palvelupaikan ylläpitäjien, joita asia koskee, mukaan lukien rautatiemarkkinadirektiivin II liitteen 3 ja 4 kohdassa lueteltujen lisä- ja oheispalvelujen tarjoajat, on vastattava tällaisiin hakemuksiin edellä mainitussa määräajassa.

3. Palvelupyynnönhakemuksen kuittaminen ja puuttuvien tietojen toimittaminen

Palvelupaikka-asetuksen 8 artiklan 3 kohdan mukaan palvelupaikan ylläpitäjän on kuitattava hakemuksen vastaanottaminen ilman aiheetonta viivytystä. Jos hakemuksessa ei ole kaikkia palvelupaikan kuvauksen mukaisesti vaadittavia tietoja, kyseisen palvelupaikan ylläpitäjän on ilmoitettava tästä hakijalle viipymättä ja asetettava kohtuullinen määräaika puuttuvien tietojen toimittamiselle. Jos näitä tietoja ei anneta edellä mainitussa määräajassa, hakemus voidaan hylätä.

4. Säätelyelimen asettaman 30 päivän määräajan sisältämät vaiheet

Palvelupyynnönhakemukseen vastaamisen määräaika alkaa kulua, kun palvelupaikan ylläpitäjä on saanut kaikki tarvittavat tiedot palvelupaikan käyttöoikeus- tai palvelupyynnöstä koskien. Tilanteista riippuen vastaus ja sen sisältö voivat vaihdella. Tässä ohjeessa asetettu 30 päivän määräaika sisältää kaikki seuraavassa luetellut, palvelupyynnöön vastaamisen vaiheet. Palvelupyynnöön vastaamisen vaiheista säädetään palvelupaikka-asetuksen 10–13 artiklassa.

4.1 Ristiriitaiset hakemukset ja koordinoitimenettely

Palvelupaikka-asetuksen 10 artiklan 1 kohdan mukaan, jos hakemus on ristiriidassa toisen hakemuksen kanssa tai koskee jo myönnettyä palvelupaikan tai palvelun kapasiteetin käyttöoikeutta, palvelupaikan ylläpitäjän on pyrittävä asianomaisten hakijoiden kanssa keskustelemalla ja koordinoimalla varmistamaan parhaan mahdollisen vastineen antaminen kaikkiin hakemuksiin. Palvelupaikka-asetuksen 10 artiklan 3 kohdan mukaan kapasiteetin maksimoimiseksi palvelupaikan ylläpitäjän on harkittava tällaisessa tilanteessa eri vaihtoehtoja, joita voivat olla mm. järjestelyt vaihtoehtoiselle aikataululle, aukioloaikojen tai vuorojärjestelyjen muuttamiselle, jos se on mahdollista tai oman palvelutuotannon sallimiselle palvelupaikassa.

Palvelupaikka-asetuksen 11 artiklan mukaan palvelupaikan ylläpitäjä voi määrittää ensisijaisuusperusteita kapasiteetin käyttöoikeuden myöntämiseksi. Ensisijaisuusperusteiden on oltava syrjimättömiä ja puolueettomia ja ne tulee olla julkaistuna palvelupaikan kuvauksessa. Nämä ensisijaisuusperusteet voidaan ottaa huomioon ristiriitaisten hakemusten tapauksessa, jos koordinoitimenettely ei ole mahdollistanut hakemuksiin vastaamista.

Tämän vaiheen lopputuloksena palvelupaikan ylläpitäjä joko pystyy tarjoamaan palvelun hakijan tarpeita vastaavan kapasiteetin tai sitten edetään seuraavassa esitettyihin vaiheisiin.

4.2 Toteuttamiskelpoiset vaihtoehdot

Jos palvelupaikan ylläpitäjä ei voi vastata palvelupaikan tai palveluiden käyttöoikeutta koskevaan hakemukseen koordinoitimenettelyllä, palvelupaikan ylläpitäjän ja hakijan on yhdessä arvioitava, onko käytettävissä toteuttamiskelpoisia vaihtoehtoja (palvelupaikka-asetus 12 artikla 2 kohta). Selvitettäessä toteuttamiskelpoisia vaihtoehtoja palvelupaikan ylläpitäjän on esitettävä mahdollisia

vaihtoehtoja, jotka voivat perustua muiden palvelupaikkojen kuvauksiin tai hakijan mahdollisesti antamiin tietoihin (palvelupaikka-asetus 12 artikla 3 kohta).

4.3 Käyttöoikeuden epäminen

Palvelupaikan ylläpitäjä voi evätä palvelupyyntöhakemuksen eri syistä, joista säädetään palvelupaikka-asetuksen 13 artiklassa:

Jos palvelupaikan ylläpitäjä ja hakija toteavat, että palvelupaikkaa tai palvelua koskevaan hakemukseen ei ole toteuttamiskelpoisia vaihtoehtoja ja koordinoitimenettely ei ole mahdollistanut palvelupaikan tai siellä tarjottavan palvelun käyttöoikeutta koskevaan hakemukseen vastaamista, palvelupaikan ylläpitäjä voi evätä hakemuksen.

Jos palvelupaikan ylläpitäjä ja hakija eivät pääse sopuun toteuttamiskelpoisesta vaihtoehdosta, palvelupaikan ylläpitäjä voi evätä hakemuksen ilmoittamalla vaihtoehdot, joita se pitää toteuttamiskelpoisena.

Hakija voi kuitenkin näissä tilanteissa tehdä valituksen sääntelyelimelle.

Jos palvelupaikan ylläpitäjä ja hakija ovat yhteisesti yksilöineet toteuttamiskelpoisia vaihtoehtoja, palvelupaikan ylläpitäjä voi evätä hakemuksen.

5. Asiaan liittyviä säädöksiä

Palvelupaikkojen ja rautatieliikenteeseen liittyvien palvelujen käyttöoikeudesta annettu komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2017/2177

Yhtenäisestä eurooppalaisesta rautatiealueesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/34/EU, 13 ja 48 artikla sekä liite II

Raideliikennelaki (1302/2018), 133 §

Valtioneuvoston asetus rautatieliikenteen harjoittajille tarjottavista palveluista (1489/2015)

Juha Karjanlahti
sääntelyelimen päällikkö

Mertti Anttila
erityisasiantuntija